

Odin'den Batraz'a: German mitolojisi, Asetin Halk Destanı karşılaştırılması üzerine bir çalışma¹

Şenay KIRGIZ²

APA: Kırgız, Ş. (2019). Odin'den Batraz'a: German mitolojisi, Asetin Halk Destanı karşılaştırılması üzerine bir çalışma. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 208-226. DOI: 10.29000/rumelide.580502

Öz

Edebiyat, kuşkusuz yaşamın kendisinden, tam merkezinden beslenir. Yaşam döngüsünde cereyan eden herhangi bir olay, bir eserin ana temasını oluşturabilir. Yapılan bu çalışma, daha derinlere, mitoloji ve destan gibi insan ruhuna kodlanmış alanlara hizmet etmektedir. Mitler, bir ulusun kimliğidir ve anlatılarda yer alan tüm unsurlar, o ulusun geçmişi, kültürü, folkloru hakkında bilgi verir. Mitler, bir ulusun tüm tarihi boyunca peşi sıra gelmesi bağlamında kalıtsal özelliktedir ve gelecek nesillere değin canlılığını sürdüren bir yapıya sahiptir. Destanlar ise kahraman odaklı olup, destanlarda genellikle kahramanın içinden çıktığı ulusu da içine alan olaylar konu edinilmektedir. Gerek mitler gerek ise destanlar olsun edebiyat alanına kaynak oluştururlar. Tarih boyunca yazarlar, şairler, kuramcılar eserlerini oluştururken mitlerden, destanlardan, efsanelerden esinlenirler. Bunun altında yatan en önemli sebep, mitlerin, destanların ve efsanelerin topluma ayna tutma vazifesi görmesidir. Mitlerde ve destanlarda yer alan semboller, simgeler ve izlekler tüm insanlık için bazı ortak özellikler taşırlar. Çalışmanın ana çatısını German mitolojisi ve Kuzey Kafkasya'ya ait olan Asetin Halk Destanı oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı, German mitolojisinde ve Asetin Halk Destanı'nda yer alan tanrılara, anlatılara ve motiflere yer vererek, aralarındaki benzerlikleri ya da farklılıkları saptamaktır. Buna koşut olarak her iki anlatıya ait genel bir değerlendirmeye ulaşmaktır. Çalışmada her iki eser, karşılaştırmalı yöntem ile birlikte metin odaklı yöntem kullanılarak çözümlenecektir.

Anahtar kelimeler: Asetin halk destanı, German mitolojisi, destan, karşılaştırmalı edebiyat, mitoloji.

From Odin to Batraz: a study on the comparison of German mythology and the Ossetian Folk Epic

Abstract

Without doubt, literature feeds from life itself, from life's core. Any kind of event which takes place in the life cycle can constitute the main theme of a literary work. This study serves to a deeper area which has been coded in human soul like mythology and epic. Myths are the identity of a nation and all of the aspects which are a part of the narrations give information about a nation's past, culture and folklore. Myths have a hereditary quality in the sense that they follow a nation throughout its history and have a structure which sustains its vitality until the new generations. Epics are focused on heroes and they are in general about events which involve the nation in which the hero comes from. Both

¹ Bu çalışma, 10-12 Ekim 2018 tarihleri arasında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde gerçekleşen Komparatistik 2018 (VII. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi Kongresi "Ben ve Komşularım") adlı Sempozyum bünyesinde bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, (Sivas, Türkiye), senay_kirgiz@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8753-2859 [Makale kayıt tarihi: 17.05.2019-kabul tarihi:16.06.2019; DOI: 10.29000/rumelide.580502]

myths and epics are the sources of literature. Throughout history, writers, poets and theorists have been drawing inspiration from myths, epics and legends while creating their works. The most important reason behind this is that myths, epics and legends act as a mirror to society. The symbols, attributes and themes in myths and epics have some common features for all humankind. The main framework of the study is made up of Germen Mythology and the Ossetian Folk Epic which belongs to North Caucasus. The purpose of the study is to give place to the gods and narrations related to Germen Mythology and the Ossetian Folk Epic and determine their similarities or differences. In parallel to this objective, the study aims at reaching a general evaluation about both of the narrations. In this study, both works will be analysed to use work-immanent method with comparative method.

Keywords: The Ossetian folk epic, Germen mythology, epic, comparative literature, mythology.

Giriş

Bir şeyi başka bir şey ile mukayese etme güdüsü bireyin temel özelliklerinden biridir. İnsanoglu yapısı gereği kendinde olmayan farklı bir olguyu merak edip araştırma içerisine girer. Bu araştırma sonucunda iki olgu arasında bir karşılaştırma yapılması olağandır ve sonuç olarak temel bir düşünceye varır. Başka bir ifade ile “her ulus, yeri ve zamanı geldiğinde bir başkasına ilgi duymuş ve onu kendine çekerek sonuçta insanlık âlemini oluşturan, tüm ırkları içeren bir evrensel hoşgörüde birleşmiştir. Bilim adamlarının birbirlerini anlama ve bir yapıtı diğerleriyle karşılaştırma girişimleri, kesinlikle yeni bir şey değildir; çünkü Latin dili bütün bu amaçlar için hayran olunacak bir araç olmuştur” (Schuts, Rhein (edt.); içinde Aydın, 2008: 20).

Karşılaştırma yönteminin edebiyat alanına dâhil olması 1816 yılına dayanmaktadır. Fransızca *Cours de Littérature Comparée* antoloji dizisinin başlığından da anlaşılacağı üzere Fransa'da “karşılaştırmalı edebiyat” kavramından söz edilmeye başlanmıştır. Kamil Aydın, *Karşılaştırmalı Edebiyat: Günümüz Postmodern Bağlamında Algılanışı* adlı çalışmasında karşılaştırmalı edebiyatın tarihsel sürecinden bahseder. Aydın, karşılaştırmalı edebiyatın ortak bir terim olarak kullanılmaya başlanmasının, 19. yüzyılın ilk çeyreği olarak gösterildiğini dile getirir, fakat bunun daha öncesine, daha ayrıntılı bilgi vermek gerekir ise edebiyattan soyutlanarak yalnızca karşılaştırma yöntemi olarak bir takım bilim ve araştırma dallarında sıkça isminin geemesine dayandığının altını çizer. Aydın ayrıca, terimin ‘karşılaştırmalı’ ve ‘edebiyat’ olmak üzere iki sözcüğe ayrıldığını, ‘karşılaştırma’ sözcüğünün orta İngilizce’de kullanılan Latince kökenli Comparativus’tan geldiğinden ve hatta bu sözcüğün kullanımının Shakespeare’e kadar uzandığını ifade eder. 1598 gibi erken bir tarihte Francis Meres’in, bunu *Comparative Discourse of our English Poets with Greek, Latin and Italian Poets* adlı yapıtının başlığında kullandığını dillendiren Aydın, sıfat olarak comparative (karşılaştırmalı) sözcüğünün 17. ve 18. yüzyıldaki birçok kitap başlıklarında görüldüğünü ifade eder (Aydın, 2008: 18).

Karşılaştırmalı Edebiyat Tarihi’nin akademik anlamda başlaması, 19. yüzyıldan önceki döneme denk gelir ve Abel-François Villemain’in *Examen de l’influence exercé par les écrivains français du XVIIIe siècle sur les littératures étrangères et l’esprit européen* (1828) ve Jean-Jacques Ampère’nin *De la littérature française dans ses rapports avec les littératures étrangères au moyen age* (1832) adlı eserleri ile gerçekleşmiştir (Zymner und Hölter, 2013:7). Bundan sonraki dönemde de akademik anlamda çalışmaların görülmeye başlanması ile birlikte, karşılaştırmalı edebiyat olarak akademik bir kürsüden söz edilmeye başlanır. İki edebiyat ürününün karşılıklı değerlerini ortaya çıkarabilmek için mukayese edildiklerini belirten Rousseau ve Pichois, kendi deyimleri ile Milli bir önceliğin kabulü ya da reddi demek olan karşılaştırmalı edebiyatın, pozitivist hatta bilimsel dönemde dahi köklerini hiçbir

zaman unutmadığını dile getirir. (Rousseau, Pichois, 1994: 18). Gürsel Aytaç ise, karşılaştırmalı edebiyat etkinliklerinin çıkış noktasının çelişkili görünmesine rağmen ulusal edebiyatı güçlendirme kaygısından ileri geldiğini ifade eder ve kendi edebiyatımızı düzgün işler duruma getirmek, geliştirmek için başka milletlerin edebiyatına göz atmak, onların neler yaptığını incelemek ve onları anlamak gerektiğini de ekler (Aytaç, 1997: 24).

Bu noktadan hareketle çalışmada, Cermen mitolojisinde ve Asetin Halk Destanı'nda yer alan motiflerden yola çıkarak, iki farklı ulusun değerlerinin, kültürel özelliklerinin, benzerliklerinin ve farklılıklarının karşılaştırılması amaçlanmıştır.

1. Mitoloji ve destan üzerine notlar

Mitoloji, insanlığın var oluşundan bu yana süregelen anlatı biçimlerine karşılık gelmektedir. Mitolojide ve dolayısıyla mitlerde yer alan tüm anlatılar, insanoğlunun bugüne değin evirildiği bir süreçte kazandığı tüm edinimlerin toplamıdır. Northorp Frye *Büyük Şifre: Kitab-ı Mukaddes ve Batı Edebiyatı* adlı çalışmasında; mitolojinin insan varlığının *datum*'u olmadığını, aksine *factum*'u olduğunu altını çizer. Bu ifade, mitolojinin insan eliyle oluşturulduğunun ve hâlihazırda içerisinde yaşadığı medeniyet ve kültür dünyasına ait olduğunu kanıtlar niteliktedir. Frye'a göre, mitolojide Tanrı metaforu, bir şahsiyeti ve tabiata ait bir unsuru tanımlarken, güneş mitleri, yıldız mitleri ya da bitki mitleri ilkel toplum hakkında bilgi vermektedir. Frye, mitin asıl niyetinin tabiat faaliyetlerini araştırmak olmadığını belirtir. Mitler, Frye göre; bir insan topluluğunun etrafına sınır çizmek ve bu topluluk vasıtasıyla içe doğru bakmak işlevine sahiptir. Frye, mitolojinin doğal evreye doğrudan bir cevap niteliğine sahip olmadığını, insanoğlunu bu çevreden ayıran imgesel yalıtımın bir parçası olduğunu ifade eder. (Frye, 2007: 79-80). Açıklamadan hareketle mitlerin amacı, tabiat olaylarını açıklamak değildir. Mitler, insan medeniyetinin ve kültürünün ana hatlarını belirlemeye odaklıdır. Mitler, gerekli tüm etmenler ile donatılmış bir topluma içten bakıştır. Başka bir deyişle; mitoloji, ilk insanın kâinatı adlandırma, tanımlama ve izah etmesinden doğmuş bir sistemdir. Mitoloji, ilk insanın bilimi ve toplumların bilinçaltıdır (Karadeniz Yağmur, 2018: 320).

Mitoloji tüm bu yönleri ile insanoğluna önemli ölçüde tesir etmiştir. Bu nedenledir ki edebiyatçılar için mit oluşturma bir arzu nesnesi haline gelir. Dolayısıyla mitoloji ve edebiyat arasındaki ilişki göz ardı edilemez boyuttadır; çünkü edebiyat gibi mitler de insan doğasını anlama, algılama ve anlamlandırma çabasının ürünleridir. Mitler edebiyatın en önemli kaynaklarından ve en eski zamanlardan beri sanatçılar, yazarlar ve şairler eserlerinde mitolojik unsurları kullanmışlardır. Evren ve insan yaşamına ilişkin her türlü devinimi içerisinde barındıran mitler, evren ve insan doğasını algılamamıza ve anlamlandırmamıza olanak sunar. Bu yüzden mitleri dolayısıyla da mitolojiyi insana dair birçok disiplin ile ilişkilendirmek olasıdır. Mitlerin herkes tarafından kabul görüşü, ortak yapıya sahip olmalarından kaynaklanmaktadır (Sivri, Köylü, 2015: 185).

Carl Gustav Jung, kolektif bilinçdışı adını verdiği kavramında her ulusun kendine özgü mitlere sahip olduğundan bahseder. Jung'a göre; "Ruh öyle bir bilinç-bilinçdışı bütünüdür ki, birbirine değen sınırları sürekli değişir. En dipte yatandan başlayıp yukarı doğru çıkarsak şunları görürüz: 1. Merkezdeki güç; 2. Hayvan atalarımız; 3. İlkel insan atalarımız; 4. Irk toplulukları; 5. Ulus; 6. Oymak; 7. Aile; 8. Birey. Kolektif bilinçdışı, insanoğlunun, her bireyin beyin yapısında yeniden doğan evrenin tüm ruhsal kalıtımını içerir" (Jung, 1997: 44).

Edebiyatın toplumda mit oluşturma geleneğini sürdürdüğüne işaret eden Northorp Frye, ele gelen her şeyin parça ve kırıntılarını bir araya getirme niteliğini barındırdığının altını çizer. Frye, mit oluşturmaya bricolage olarak adlandıran Lévi – Strauss'tan çok daha önce T. S. Eliot'un, Blake üzerine yazdığı makalesinde tam olarak aynı imgeyi kullandığını belirtir. Söz konusu imge, Blake'in, araştırmalarının bütün kalıntı ve sonuçlarını başarılı bir şekilde bir düşünce sistemi içinde toparlamasından oluşan Robinson Crusoe metodunu ifade etmektedir (Frye, 2007: 25).

Fatma Keçeli, "Güngör Dilmen'in Oyunlarında "Mitolojik, Tarihsel ve Fantastik Olan'ın Kullanımı" adlı makalesinde araştırmacıların, yazarların tarihsel ve mitolojik malzeme kullanma nedenlerini, anlatılmayan gerçekleri dolaylı yoldan dile getirme çabası olarak nitelendiklerini belirtir. Çünkü mitolojilerden yararlanma olaylara uzak bir açı kazandırmaktadır. Keçeli'ye göre bu uzaklık, durumlara, olaylara, karakterlere eleştirel yaklaşabilme, mitolojik olaylar ile bugünün olayları arasında ilişkiler kurabilme olanağı sağlar. Bu bağlamda mitoloji, yazarın dünya görüşünü iletmesinde bir araç görevi görür (Keçeli, 2003).

Destanlar ise, içerisinde olağanüstü tarzda öğeleri de barındıran manzum anlatılara karşılık gelmektedir; fakat düz yazı şeklinde yazılmış destanlara da rastlamak mümkündür. Genellikle olaylar belli bir çerçevede gerçekleşmektedir. Bu çerçevede kahramanların başından çeşitli maceralar geçmektedir (Alptekin, 2018: 881). Buna ilaveten; destanların konuları çoğunlukla tarihî gerçeklere dayandığı için geçmiş zaman içerisinde gerçekleşmiş olaylar, yaşamış kahramanlar ve mekânlar hakkındaki bilgileri, hiç değilse ana hatlarıyla öğrenmemizi sağlamaktadırlar. Bu türdeki yazılı metinler dikkatli bir şekilde incelendiğinde uzak tarih ile ilgili çok kıymetli malzemeler elde edilmektedir. Tarihî unsurların yanında milletlerin geçmişteki âdet, gelenek, görenek ve yaşayış tarzları ile ilgili belki de hiç bir kaynaktan bulunmayan bilgiler destanlarda yer almaktadır. Bu tür eserler aynı zamanda yazı dilinin önemli belgeleridir (Demir ve Erdem, 2006: 106-107).

1.1. Asetin Halk Destanı (Nartlar)

Asetin Halk Destanı diğer bir ifade ile Nart destanına değinmeden önce, Asetin halkının tarihsel oluşumları hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır. Asetin Halk Destanı'nı Rusçadan tercüme eden Kayhan Yükseler, Osetler'in Kafkas sıradağlarının orta kısmının her iki tarafında yaşadığını, diğer Kafkas halklarından farklı olarak, Hint Avrupa dil kökenli halkların İrani koluna mensup olduklarını belirtir. Osetler, etnokültürel ve genetik bakımından kendilerini İskit ve Alanlar'ın soyu olarak kabul etmektedirler. İskitlerin ortaya çıkmasından önce Abhaz-Adige boylarının yaşadıkları bölgelere geçen Alan-Asetin'ler, İ.Ö. VIII. yüzyılda Güneydoğu Avrupa'nın step bölgelerinde görünen İskit kabileleri ile etkileşim gösterirler. İskitlerin güçlerinin zayıflaması ile birlikte, İran dil kökenli Sarmatlar'ın temel çekirdeğini de Alanlar teşkil etmektedir. Kuzey Kafkasya merkezi Alanlar'ın gelişimi köklü bir değişime uğrar ve zaman içerisinde Asetin adı verilen yeni bir topluluk oluşur. Temel olarak İran ağzını koruyan Asetinler (Alanlar) yerli Kafkas dilleri ile kaynaşmış, yerli kabilelerin folklorunu, kültürlerini, yaşam tarzlarını, psikolojilerini benimsemişlerdir. (Yükseler, 1999: 9-10). Alanlar ile doğrudan Kafkasya ile bağlantılı olması anlamında ayrılan Asetinler'in etnogenetik oluşumu; İskit-Sarmat-Alanya ve dahası Kafkasya olmak üzere iki unsura dayanmaktadır (Yükseler, 1999: 10). Alanlar aynı zamanda özgün bir savaş stiline sahipti, bozkırlı savaşçıların tipik kısa yay ve kısa kılıçlarını değil, direkt saldırı için uzun mızrakları, yakın dövüş içinse iki elle tutulan ve kayışla sırtlarında taşıdıkları ağır "barbar" kılıcını tercih ediyorlardı. Alanlar çoğunlukla, II. Dünya Savaşı'nın çok düzenli ve yakalayabildiği her şeyi mahveden tank orduları gibi savaşırken, düşmanları 1950'lerin Hollywood filmlerindeki Siu Kızılderilileri gibi, yavaş hareket eden düşmana vahşice saldırıp rakip savaşçıyı topluluktan ayırarak küçük oklarıyla

öldürmeye çalışıyordu. Bu oklardan korunmak amacıyla Alan savaşçısı ve atı tamamen zırhlıydı (Allan, 10.05.2018).

Asetin halkının tarihsel sürecinden hareketle oluşturulan Nart destanı, genel olarak salt bir Oset destanı olarak adlandırılrsa da, destanın genel anlamda Osetleri, Adigeleri, Ubıhları, Abhazları, Çeçenleri, Inguşları ve Dağıstanlıları da kapsadığı görülür. Bu bağlamda Nart destanı için Kuzey Kafkasya boylarını kapsayan kahramanlık anlatıları da denilebilir. Nart destanı okurlarına, milattan önceki dönemden günümüze kadar gelen Nart kahramanlarının hikâyelerini sunar. Asetin Halk Destanı yalnızca kahramanlık hikâyeleri olarak sınırlamak mümkün değildir. Destan, aynı zamanda Kuzey Kafkasya kültürü, destanın şiirsel anlatımından yola çıkarak şarkıları ve müzikleri hakkında da bilgi vermektedir.

Özdemir Özbay, *Dünya Mitolojisi ve Nartlar* adlı çalışmasında; Nart destanının taş devrinden maden devrine, göçebelikten tarıma, yerleşik uygarlığa geçişe kadar geniş yelpazede izler taşıdığını ifade eder. Özbay'a göre, Dünya Halk Destanları arasında en eskilerden biri olan Nart Destanı kahramanları, yarı tanrı, yarı insan olarak nitelendirilmekte ve kahramanlarda kolektif bir üretim ve tüketim görülmektedir. Nart Tlepş'in (demirci ustası) orağı bulma öyküsünün, halkın yerleşik uygarlığa ve tarıma geçiş süreci açısından önemini altını çizen Özbay, destan metinlerinde Nartların ağaçtan yapılmış sabanlarla toprağı işlediklerini, meyve, üzüm yetiştirdiklerini, şarap (saneps) mayaladıklarını, arı yetiştirdiklerini ifade eder. Destanda geçen ateşi bulma, çeliğe su verme ve metal silahlar kullanma ile ilgili anlatılar da bir toplumun maden çağı uygarlığına geçişi açısından oldukça önemlidir (Özbay, 1999: 6-8).

Fransız filolog Georges Dumézil, *Mit ve Destan I: Hint-Avrupa Halklarının Destanlarında Üç İşlev İdeolojisi* adlı çalışmasında, Nartlar ve destanları hakkında okura ayrıntılı bilgi verir. Dumézil, Nartlar'ı çok eski devirlere dayanan savaşçılar olarak tanımlar ve Nartlar'ın mitolojik özellikler ile donatılmış masalsı kahramanlar olduğunun altını çizer. Osetler ve komşularının insanlardan önce, devlerin devrinde yaşadıklarını, büyük hasımları olan devleri yendiklerini söylediklerini örnekler. Hâlihazırda Nart kanı taşıdığını iddia eden ailelerin bulunduğunu belirten Dumézil, Osetlerde ve Çerkeslerde, Nartlar'ın tanrının gazabına uğrayarak topluca ortadan kaldırıldıklarının anlatıldığını imler. Dumézil'e göre, Nart kahramanlarının toplumsal örgütlenmesi, destanda incelenmesi gereken en önemli unsurlardan birini teşkil eder (Dumézil, 2012: 469). Ek olarak Hayri Ata *Nartlar: Oset Halk Destanları* adlı çalışmasında, Nartlar'ın, İskit-Sarmat ve Alanlar'ın kendi kökenleriyle ve uzak atalarıyla özdeşleştirdikleri hayali bir ırk olduğunu belirtir. Nartlar'ın yeryüzünde henüz insan olmadığı bir zamanda devler ve birçok tanrının hüküm sürdüğü zamanda yaşadıklarını ve devler ile sürekli mücadele içerisinde olduklarını ifade eden Ata, çoğu kez tanrıların yardımı ile devleri yenmeyi başardıklarından dem vurur. Yok oluşlarını ise, sonunda yeryüzünde yenecek kimsenin olmadığını anlayınca Tanrı'ya meydan okumalarına ve böylece Tanrı'nın gazabına uğramalarına bağlar (Ata, 2014: 8).

1.2. German mitolojisi

German mitolojisi ile ilgili anlatıların ilk olarak nasıl ortaya çıktığını saptamak mümkün değildir; zira German mitolojisi diğer mitlerde olduğu gibi başlangıç aşamasında ağızdan ağıza aktarılmıştır. 17. yüzyılda antik döneme karşı duyulan ilgi, bu alanda ilk bilimsel denemeleri beraberinde getirir. Bu bağlamda German dininin detaylı bir tasviri olarak adlandırılabilir ilk Alman mitoloji kitabı, 1648 yılında Elias Schedius tarafından *De diis Germanis sive veteri Germanorum, Galorum, Britannorum, Vandalorum religione* başlığı altında yayımlanmıştır. Bilimsel anlamda eleştirileri barındıran bu derleme kitap, o yüzyılın ruhunu yansıtmaktadır. Klasik dönem yazarları ve Ortaçağ tarih yazarlarının

alıntılarından oluşturulan zengin içerikli bu derleme, gerçek Germen pagan inanışları ile ilgili çok az bilgi içermektedir, daha çok Germen ve Kelt halkları hakkında yazılmış çalışmalar bulunmaktadır (de Vries, 1970: 50). Öte yandan Germen tanrı inanışları ile ilgili ilk sağlam temelli bilimsel araştırma, Jacob Grimm'in 1835 yılında yayımlanan *Deutsche Mythologie* (Alman Mitolojisi) adlı çalışmasıdır (de Vries, 1970: 50).

Germen mitolojisi, etki alanı olarak geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. İskandinav mitolojisinde, Germen mitolojisinin etkileri yadsınamayacak düzeydedir. Cemile Akyıldız Ercan, her mitolojik anlatının kendine özgü tarihsel ve sosyal yapısı olduğunu imler. Buna rağmen, Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğunun Hint-Avrupa dil grubunun üyesi olmalarından dolayı mitolojilerinin de benzerlik gösterdiğini ifade eder. Germen topluluğunun Kuzey İskandinavya ve Kuzey Almanya'da yaşadığından bahseden Ercan, aynı kültürel yapıya sahip olduklarından, bundan dolayı da ortak bir mitolojik bilinci paylaşmış olduklarından bahseder. Eski çağlarda "Germenler" adı altında hemen hemen aynı kültürel özelliklere sahip farklı boyların varlığına da değinir ve o dönemde yaşayan toplumların benzer hikâyelere ve söylencelere sahip olmasının nedenini aynı kültürel özellikler taşımalarına bağlar (Ercan, 2014: 124).

Tetzner, Germen tanrılar dünyasının statik değil, dinamik olduğunun altını çizer. Dünyada yaşanan olayların, tanrıların davranışlarına göre değişebilen ve hatta zıt bile olabilen ihtimaller içerdiğini ifade eder. Tanrıların, daha eski anlayışların algıladığından farklı olarak daha önceden yazılan ve kaçınılmaz bir kadere bağlı olmadan yaşadığına işaret eder. Buna koşut olarak tanrıların kendi sonlarını kendi yaptıkları ile hazırladıklarına bağlar (Tetzner, 2004: 636-637).

Germen ulusal kimliğini ileri süren en ideal metin, Romalı yazar Tacitus'un kaleme aldığı *Germania'dır*. 1470 yılında yayımlanan eser ile Tacitus, Germen mitolojisinin temel unsurlarını ve Germen ahlakının yüksek standardını, geleneklerinin sadeliğini, ırksal saflıklarını, Germen kabilelerinin ahlaksızlığını ve Roma imparatorluğunun kölelik anlayışının karşısında yerel bölgelerde özgürlük hareketlerini gözler önüne serer (Mellor, 2010). İki bölümden oluşan *Germania'nın* ilk bölümünde Germen ulusunun temel özellikleri, ikinci bölümünde ise Germen uluslarının tek tek ayrıntılı tasvirleri yer almaktadır.

Diğer bir Germen, İskandinav ya da Nors mitolojisi eseri ise, *The Edda of Sæmund olarak da bilinen Elder Edda'dır*. Şiir ve şarkı tarzında yazılmış eseri kaleme alan, İzlandalı ortaçağ rahibi, şair ve tarihçi olan Sæmund Sigfusson'dur. Daha sonraları *Elder Edda'yı*, 1643 yılında Brynjólf Sveinsson *Edda Sæmundi multiscii* başlığı altında derlemiştir (Carlyle, 1993: 240). Yaklaşık olarak 1100 yılında yaşamış olan Sæmund'un *Elder Edda'sını* kaleme almasından 100 yıl sonra Snorri Sturluson, *Edda* ya da bizim bildiğimiz şekliyle *Poetik Edda* adlı bir derleme çalışması yapar. El yazmalarının, *Kopenhag Kraliyet Kütüphanesi'nin* koleksiyonunun bir parçası olmasından dolayı, bugün *Codex Regius (Kraliyet Elyazması)* olarak adlandırılır. Muhtemelen 1280 yılları civarında, 13. yüzyılın sonuna doğru yazılmış olan *Poetik Edda'nın Kraliyet Elyazması*, bugün İzlanda'da muhafaza edilmektedir. Bugün birçok el yazmasının kopyasının olması dolayısıyla, yaklaşık olarak 1250 yılları civarında da yazılmış olduğu varsayılmaktadır. *Codex Regius* yalnızca mitolojik şiirler içermez. 31 adet şiiri içeren çalışmada, bazen nesir şeklinde yazılmış pasajlar da yer almakta ve mitolojik konuların yanında kahramanlık öyküleri de bulunmaktadır (Lindow, 2001: 12).

1200 yılı civarında yazılmış olan Germen epik şiiri *Nibelungen Destanı*, Germen mitolojisini kavrayabilmek için önemlidir. Nejdet Keleş, *Nibelungen Destanı* hakkında yaptığı çalışmasında; destanın tanınmamış bir ozan tarafından yazıya geçirilmeden önce çağdaşlarınca ya da kendisinden

sonraki ozanlar ve yazarlar tarafından defalarca sözlü ve yazılı olarak aktarıldığından bahseder. Bu bağlamda Keleş'e göre; Nibelungen Destanı, bu anonim yazarla son şeklini alana kadar tarihsel, içerik, efsanevi ve mitolojik unsurlar ile iç içe girdiğinden efsane olarak da değerlendirilebilir. Keleş, destanın halk kültürünü oluşturan mitoloji, din, tarih, etnografya, antropoloji, milli ve yöresel folklor unsurları barındırdığını ifade eder. Destanın içerisinde masalımsı, mitolojik ve kahramanlık efsanelerinin ve dolaylı olarak "rüya görme" gibi dinsel menkıbelerin anlatıldığı, abartılarla dolu anlatım unsurları taşıdığını belirtir (Keleş, 2010: 23-24).

Her ne kadar Tacitus, Jakob Grimm, Sæmund Sigfusson ve Snorri Sturluson tarafından German ulusal kimliği ve mitolojisi bilinci oluşturulmaya çalışılsa da, asıl olarak hedeflenen ilgi, Tetzner'e göre; 19. yüzyılın başlarında (Romantik Çağ'da) Almanya'da görülmeye başlar. Tetzner, Edda'nın ilk tercümelemelerinin Wagner operaları için ilham kaynağı olduğunu ifade eder. Nazi döneminin getirisi olan Almanların milli taşkınlıklarının artmaya başladığı zamanlarda, German mitolojisinde yer alan tanrıların mücadelesinin ve iktidar hırsının örnek olarak gösterildiğinin altını çizer (Tetzner, 2004: 636). Ayrıca İngiliz filoloji profesörü ve yazar Tolkien'in, *Yüzüklerin Efendisi* serisini yazarken German ve Kelt mitolojilerinden yararlandığı da yazarın kendisi tarafından ifade edilen başka bir ayrıntıdır.

2. German mitolojisi ve Asetin Halk Destanı karşılaştırılması

Mitler ya da destanlar hangi kültürde olursa olsun, Jung'un arketip kavramı çerçevesinden ele alınacak olunursa, benzer bir takım özellikler taşımaktadırlar. Bu Jung'un da dile getirdiği gibi insanlığın sirayet eden kolektif bilinç dışından kaynaklanmaktadır. Anlatılarda yer alan kahramanlar savaşma yeteneğine sahip, güçlü, sevgileri yüksek ve cesaretli olarak donatılır. Ayrıca Joseph Campbell'in *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu* adlı eserinde bahsettiği ve monomit olarak da adlandırdığı, sıradan dünya, maceraya çağrı, macerayı reddetme, akıl hocasıyla tanışma, ilk eşik, testler, dostlar, düşmanlar, büyük soruna yaklaşma, büyük değişim, ödül/ceza, geri dönüş, doruk noktası, dönüş olarak kategorize ettiği aşamalarından da geçerler. (Ayrıntılı bilgi için, Bkz. Campbell, 2018). Devlerle, ejderhalarla ve canavarlarla savaşır. Genellikle tanrılar divanında değil de insanlar arasında yaşarlar ve ölümlüdürler. Kahramanca savaşmaları bir mücadelede hile ile öldürülürler.

German mitolojisi ve Asetin Halk Destanı arasındaki benzerlikler ve farklılıklar aşağıda şu şekilde sıralanmıştır:

2.1. Tanrılar

German mitolojisinde Wotan ya da **Wodan** olarak da adlandırılan baş tanrı figürü **Odin**'dir. Odin, tanrıların hükümdarıdır ve tanrıların kaderini de bilir; fakat bunu değiştirmek gibi bir hükmü yoktur. Odin, aynı zamanda savaş tanrısı olarak da resmedilir ve bu özelliğinden dolayı kötücül dürtüler ile donatılmıştır. Germanlerin ve dahası tüm evrenin yaratıcısıdır.

Tanrı Odin, ilk inek olan Audum'un yaladığı buz kütlelerinden oluşan tanrıların ilk atasının torunudur. Annesi bir devin kızı olan Besta'nın ilk oğludur. Odin'in Vili ve Vé adında iki erkek kardeşi daha vardır. İlk oğuldur. Odin ve kardeşleri ilk yaratılan Ymir'in devasa vücudundan evreni ve insanları yaratırlar. Bu bağlamda Odin için insanlığın yaratıcısı denilebilir. Odin, German mitosunda boylu poslu, yakışıklı, konuşma kabiliyeti yüksek, asil, sihir bilgisi olan, doğa olaylarına hükmeden, birinin gücünü ve aklını alabilen, ölüleri yeniden diriltebilen bir karakter olarak tasvir edilir (Tetzner, 2004).

Asetin Halk Destanı'nda ise Odin gibi tüm gücü tek başına göğüsleyen bir tanrı figürü yoktur. Asetin Halk Destanı, Odin gibi fiziksel özellikleri açıkça ifşa edilmeyen bir baş tanrı ile birlikte birçok tanrıdan oluşur. Baş tanrı, Nartlar ile münasebet halinde değildir. Bu nedenle Nartlar ile iletişim kurmak için meleklerini gönderir. Destanda adı geçen diğer tanrılar ise şu şekildedir:

- a. **Balseg:** güneş tanrısı
- b. **Bardwag:** melek ve kutsal kişi olan
- c. **Dawegler:** salgın hastalıklardan koruyan, bitki ve hayvan dünyasının, dağların, denizlerin, ırmakların koruyucusu melekler
- d. **Donbetturlar:** su âleminin koruyucuları. Nartların Donbettir'in kızı Dzerasşe'den doğduklarından bahsedilir.
- e. **Dzwar:** ormanların koruyucusu
- f. **Efşati:** vahşi hayvanların koruyucusu
- g. **Jedler:** baş tanrı tarafından tanrılar ve Nartlar arasındaki savaşta Nart diyarına gönderdiği melekler
- h. **Kar ve Keref:** buz tanrısının oğulları. Nart diyarına gelip buz getirip, kuraklığa neden olmuşlardır.
- i. **Keftuşer:** balıkların hâkimi
- j. **Wastirci:** erkeklerin, savaşçıların ve yolcuların koruyucusu. Wastirci, (Nartlar'dan yanadır ve onlara yardım eder. Ayrıca Bilge Satana'nın babasıdır.
- k. **Wasilla:** fırtına ve ürün tanrısı

2.2. Baba

Çalışmanın bu bölümünde bahsedilen baba figürü kurucu anlamında kullanılmaktadır. “Soyun devamını sağlamakla yükümlü olan baba, ailenin hamisidir” (Çetin, 2015: 58) alıntısından hareketle, soyu başlatan ata anlamındadır. Bu başlık altında, gerek Germenlerin gerekse Nartlar'ın soylarını oluşturan ve çocukları vasıtası ile bir ulus yaratan baba figürü ele alınmaktadır.

Germen mitolojisinde insanlığın yaratılması **Odin** ile gerçekleşir. Odin, Germenlerin ilk atasının en büyük torunudur. Odin'in Vili ve Vé adında iki erkek kardeşi daha vardır:

“Tanrıların atasının bir oğlu oldu. Oğlan, bir devin kızı olan Besta ile evlendi. Bir dev olan Besta ilk tanrıları, yani en büyük oğlu olarak Odin'i ve onun erkek kardeşleri olan Vili'yi ve Vé'yi doğurdu” (Tetzner, 2004: 12).

Asetin Halk Destanı'nda da ise; Nartların ulu ataları **Sweşşe**'dir. Cermen mitolojisinde Odin'in insanlığın yaratıcısı olan vasfindan farklı olarak, Sweşşe, Nartların soyunu başlatan ataları olarak betimlenir. Sweşşe'nin Odin gibi tanrısal özellikleri yoktur. Destanda Sweşşe'nin adı şu şekilde geçmektedir:

Nartların ulu atasıydı Sweşşe.
Ünlü bir kahramandı savaşlarda.
Yiğitlikte birbirinden üstün
Bore, Dzilew ve Bolatberjey adlı
Üç gözü pek oğlu vardı (Yükseler, 1999: 39)

2.3. Oğul

İster mitoloji isterse destan olsun, baş tanrı ya da anlatıda yer alan ulusun başındaki kişinin bir oğlu bulunmaktadır. “Erkek evladın olması, birinci derecede neslin devamı” (Çetin, 2015: 55) alıntısı bağlamında son derece önem arz etmektedir.

German mitolojisinde; baş tanrı Odin’in en büyük oğlu aynı zamanda gök gürültülü yağmurların tanrısı da olan **Thor**’dur. Thor, Odin ile Yörd’den (topraktan) dünyaya gelir. Thor çok güçlü bir tanrı olmasının yanında insanlar tarafından itibar görmektedir:

İnsanların en çok saygı duydukları ve bunu kurbanlar keserek ispatladıkları tanrı, Odin’in ilk oğlu olan, gök gürültülü yağmurların tanrısı ve aynı zamanda da en güçlü tanrı olan Thor’du. Thor’un dalgalanan kırmızı bir sakalı vardı, koçların çektiği arabasıyla göklerden yıldırım hızıyla geçirdi, ekinler ve otlaklar için hafif ve sıcak yağmurlar gönderir veya Utgard’da yaşayan düşmanlara karşı yıldırımlar yağdırırdı (Tetzner, 2004: 18-19).

Odin’in ve karısı Frigg’in³ **Balder (Baldur)** adında bir oğlu da vardır. **Balder** hakkında Cermen mitolojisinde, “Odin’i ve Frigg’i birbirlerine bağlayan en önemli şey Balder ismini verdikleri oğullarına duydukları sevgiydi” (Tetzner, 2004: 18) şeklinde bahsedilir.

Odin’in bir de **Loki** adında bir evlatlığı bulunmaktadır. Loki, Odin’in oğlu Thor tarafından çok sevilmektedir. Bu durum mitolojide şu şekilde ifade edilir:

Thor, adı Loki olan ve çok tath dilli olan bu oğlanı çok severdi ve yolculuklarında sık sık onu yoldaş olarak seçerdi. Neşeli muzurluklar yapmaktan hoşlanan Loki, Odin’in çevresinde bulunmaktan çok zevk alırdı, kendini Odin’e çok yakın hissedirdi, hal ve hareketlerini benzer bulurdu ve sonunda Odin’e onun evlatlığı olmak istediğini söyledi (Tetzner, 2004: 20).

Asetin Halk Destanı’nda ise benzer güçlü özellikler taşıyan oğul, çelik bedenli Hemits ile Bitsenta Dıçenag’ın kızıdan olma babası gibi çelik bedenli **Batraz**’dır. Batraz’ın doğum öyküsü German mitolojisindeki anlatılardan farklılık göstermektedir. Hemits, karısını cebinde taşımaktadır. Karısı cebinde iken bir gün toya yemeğe giden Hemits, sofradaki etlerden cebine koyar. Amacı karısının karnını doyurmaktır. Ortamda bulunan ve bu durumu fark eden Nart Sırdon, Hemits’in cebine sessizce sivri bir demir batırır. Hemits’in karısı acıdan bağırılmaya başlar. Toya kadın getirilmesi ayıp karşılandığı için karısı bu duruma çok içerlenir ve babasının evine dönmeye karar verir. Hamile olan kadın baba evine bu şekilde dönmek istemez ve kocasının iki kürek kemiği arasına bebeği bırakır. Dokuz ay sonra Batraz, babasının iki kürek kemiği arasından doğar:

Tez elden deniz kıyısına yürüdüler.
Hemits uzandı yüzükoyun kumsala,
Satana eğildi, tüm hünerini göstererek Hemits’in şişkin sırtını beline kadar yardı.
İçinden bir kor gibi ayaklarının dibine düştü Batraz.
Alev alev parlıyordu koca gözleri.
Satana güçlü kollarıyla çocuğu tuttuğu gibi
Denizin ak köpüklü dalgalarına bırakıverdi.
Koca deniz bir anda kurudu sıcaktan.
Çocuk hala çeliklenememişti tümüyle.

³ Bazı kaynaklarda Frija olarak da geçer.

Hemits'la eve getirdiler bebek Batraz'ı (Yükseler, 1999: 172).

Çelik bedenli Hemits'ın oğlu Batraz çok güçlü yapısı ve yiğitliği ile önemli Nart kahramanları arasında yerini alır.

Diğer oğul motifi ise **Soslan** diğer adıyla **Sozriko**'dur. Sozriko, Nart Wrijmeg ile bir kayadan değildir. Bu durum, bir peri kızının Wrijmeg'e oyunudur ve Wrijmeg, peri kızının laneti sebebiyle bir kaya ile birlikte olur. Sozriko, kayadan bir kor halinde doğar ve amcası Hemits tarafından kurtarılır. Batraz ve Sozriko amca çocuklarıdır:

Günler geçip dokuzuncu ay gelip çatığında
Satana Hemits'a seslendi, şunları dedi:
"Nart Hemits Tarf mağarasına, hadi gidelim!
Bebeği yemesinler diye yaban hayvanları
Doğru yavrumuza, hadi büyük mağaraya!"
Yolcular Tarf mağarasına varır varmaz
O müthiş mucizeyi gözleriyle gördüler.
Kaya korkunç bir çattırıyla yarıldı,
Sanki bir canavarın hışımına uğramış gibi.
Bir alev yükseldi bulutlara doğru.
Duru gökyüzü dumanlarla kaplandı.
Yarılan kayanın içinden yıldırım gibi
Toprağa düşüverdi geleceğin kahramanı Soslan (Yükseler, 1999: 180-181).

2.4. Herkes fanidir

Anlatılarda yer alan ve yiğitlikleri dünyaya nam salmış kahramanların birçoğunun sonu zayıf noktalarından dolayı ölüm ile sonuçlanır. Bunların içerisinde en bilineni Homeros'un İlyada anlatısında yer alan Akhilleus(Aşil)'tur. Truva savaşlarının en önemli kahramanlarından olan Akhilleus, Truva prensi olan Paris'in attığı okun topuğuna isabet etmesi ile ölür. Yenilmesi neredeyse imkânsız olan Akhilleus'un zayıf noktası topuğudur. Hatta sonraları Tıp biliminde, baldırda yer alan sinirleri topuk kemiğine bağlayan yapıya Aşil Tendonu adı verilmiştir.

Benzer olarak her iki anlatıda da zayıf noktalarının düşmanlarca fark edilmesi sonucu ölümü tadan kahramanlar yer alır. **Germen mitolojisinde**; Odin'in ve Frigg'in kıymetli oğulları Balder bu duruma örnek teşkil etmektedir. **Balder**, Germen halkı tarafından çok sevilir. Balder sıklıkla rüyasında kendi ölümünü görmektedir. Bu durumdan endişe duyan As kurul, yaptığı toplantıda "en temiz yürekli ve asil tanrı olan Balder'i korumak için ellerinden gelen her şeyi yapmaya karar verdiler. Herkesin şüphelendiği tek gözlü tanrı olan Hödr, Balder'in selametini herkesten daha fazla düşünüyordu ve bütün canlıların ve nesnelere Balder'e bir kötülük yapmamaya ant içmelerini teklif etti. Frigg bütün varlıklara ant içirme görevini üstlendi. Balder'e bir kötülük yapmamaya yemin edenler şunlardı: ateş ve su; demir ve her türlü maden; taşlar ve toprak; ağaçlar, çalılıklar ve odunlar; yabani veya uysal olup dört bacağı olan hayvanlar, kuşlar; hastalıklar, zehirler ve tehlikeli yılanlar. Bütün kılıçlardan, baltalardan, çekiçlerden ve mızraklardan özel yeminler istendi ve Aslar'ın silahları da seve seve Balder'e zarar vermemeye yemin etti" (Tetzner, 2004: 198). Tüm bu yeminler işe yarar. Hatta Thor'un isabet kaçırmayan çekici Mjöllnir bile, Balder'in vücudunda hiçbir noktaya değmez. Kuruldaki herkesin dikkatinden kaçan ve Balder'in

zayıf noktası olan tek şey, ince bir **ökse otudur**. Loki, bu durumu fark eder ve ökse otundan bir oku Balder'e fırlatması için, tıpkı Balder gibi Odin'in oğlu ve Balder ile birlikte "yeniden doğuş sırasında Odin'in yerini alacak" (Dumézir, 2012: 241) olan Hödr'ü kandırır. Hödr, oku fırlatır ve kalbine ökse otundan okun saplanması ile Balder oracıkta ölür. Herkes için bu durum büyük bir şok etkisi yaratır. Dünyada bir insanı öldürebilecek her nesne Balder'i öldürmeme yemini etmiş iken; "böylesine ince ve titrek bir dal bir tanrıyı nasıl öldürebilir?" (Tetzner, 2004: 203). Alıntı, akıllara Nart kahramanlarından İhşar ve İhşarteg arasındaki mücadeleyi getirir. Benzer olarak yine iki kardeş arasında geçen olay sonrasında Balder ölür. İhşarteg'in kardeşi İhşar'ın karısına sahip olma arzusu altında yatan hırs, yeniden doğuş ile birlikte Odin'in yerine geçme arzusunu kardeşi Balder ile paylaşmak zorunda kalacak olan Hödr'ün hırsı ile örtüşmektedir.

German mitolojisinde yer alan ve bu kategori altında değerlendirilebilecek diğer bir anlatı da kahraman **Siegfried**'in ölümü üzerinedir. Gözü pek bir kahraman olan Siegfried, kendisine âşık olan ve intikam ateşi ile yanıp tutuşan Brünhild'in Hagen'i kıskırtması ile sırtında yer alan işaret yolu ile öldürülür. Siegfried'in zayıf noktası ve tek ölümcül tarafı sırtında yer alan işaretidir: "O esnada Hagen Siegfried'in kılıcını ve yayını çabucak ortadan kaldırdı, sonra da mızrağını alıp kuyuya geri öndü ve Siegfried'in sırtındaki işareti aradı [...] Hagen mızrağını çok yakından yaralanmaz kahramanın sırtına doğru fırlattı. Mızrağın Siegfried'in kalbinde açtığı yaradan gelen kan Hagen'in elbisesine sıçradı" (Tetzner, 2004: 340) açıklaması, Siegfried'in sırtındaki işareten aldığı mızrak yarası ile öldüğünü imler.

Asetin Halk Destanı'nda da benzer şekilde Nartların üç yiğit kahramanı **Hemits**, **Sozriko** ve **Batraz** zayıf noktaları sebebi ile öldürülür. Nart Hemits tıpkı oğlu Batraz gibi çelik bedenlidir. Doğduğunda çelikenirken soğuk sulardan korunmak için ağzını kapatır, bu nedenle ağzı çeliklenmez. Hemits'i bir dövüşte yenmek neredeyse olanaksızdır, fakat tek zayıf noktası ağzıdır. Bu nedenle dövüşürken ağzını açmaz. Hemits, Sayneg Eldar ile dövüştüğü bir sırada boş bulunur ve konuşmaya başlar. Hemits'in zayıf noktasını bilen Eldar, Hemits'i bu zayıf noktasıyla öldürür. Hemits'in öldürülmesinden destanda şu şekilde bahsedilir:

Elindeki kılıcını korkunç bir hızla
Nart'ın açık ağzına sokuverdi ansızın.
Atın boynuna düştü başı yiğit Hemits'in.
Bilincini yitirmişti korkunç acıdan
Sayneg Eldar'ın bu apansız darbesiyle (Yükseler, 1999: 84).

Destan'da geleceğin kahramanı olarak da nitelendirilen **Sozriko** ise, tanrı Balseg'in tekeri yoluyla ölür. Alev halinde doğan Sozriko, Bilge Satana tarafından denize sokularak çelikenir. Satana Sozriko'yu dizlerinden tuttuğu için tek çelikenmeyen bölgesi ve yenilmez Sozriko'nun tek zayıf noktası iki diz kapağıdır. Balseg, sihirli tekerini Sozriko'nun üzerine salar ki amacı ezeli düşmanlarla korkusuzca savaşan Sozriko'yu öldürmektir. Nart Sozriko ile tekerin mücadelesi kolay geçmez ve çokça çetindir. Sudan çıkan Nart Sozriko, bir anlık dalgınlığının kurbanı olur. Pusuda bekleyen tekerlek, onun dizinin tam ortasından geçer ve açılan yara kahraman Nart'ı öldürür:

Nart Sozriko sudan çıktığı zaman
Tüm dertleri, sıkıntıları bitecekti tekerin.
Kumsala ayak basar basmaz Sozriko
Teker tüm gücüyle saldırdı Nart'a

Derin bir yara açtı iki dizinin tam ortasından.

Hızını alamayıp kimini öldürdü, kimini sakalttı

Acılar çektire çektire önüne çıkan Nartlar'ı (Yükseler, 1999: 350).

Hemits'in oğlu **Batraz** da babası ile aynı kaderi paylaşır. Tanrının emriyle yeryüzüne inen Jedler tarafından aşırı sığağa maruz bırakılarak öldürülür:

Tanrının sözleri biter bitmez Jedler

Yeryüzüne indiler sevinç çılgınlıklarıyla.

Issız çöle çektiler Nart'ı ustaca.

Amansız bir savaşa girdiler korkunç.

Aşırı sığağa dayanamadı çelik bedeni,

Kızgın kor haline geliverdi (Yükseler, 1999: 360).

Batraz, çelik bedene sahip olduğu için hassas noktası aşırı sıcaktır.

2.5. Güç sahibi kadınlar

Her ne kadar Asetin Halk Destanı'nda güçlü kadınların varlığı çok daha fazla hissedilse de; Germen mitolojisinde de güçlü kadın simgesi mevcuttur.

Germen mitolojisinde güçlü kadın figürü Odin'in karısı **Frigg**'dir. Odin kararlar alırken karısı Frigg'e danışır. Aşk, bereket, sihir, doğum, zevk, ölüm ve savaş tanrıçası olan Frigg, Odin'in başkanlığını yaptığı As kurulunda da önemli ölçüde söz hakkına sahiptir.

Asetin Halk Destanı'nın en güçlü kadını **Bilge Satana** ya da Çerkesler tarafından dahi bilindik haliyle **Setenay Quaş**'dir. Nart kurucularından Wrijmeg'in karısı olan Satana, bilge bir kadın karakter olarak resmedilir. Nartlar içerisinde önemli ölçüde söz sahibidir. Nartlar bir karar almadan önce mutlaka Satana'ya danışır ve onun onayı olmadan bir işe kalkışmazlar. Satana'nın öğütleri Batraz'ın Satana'ya yönelttiği "öğütlerin değişmez yasa oldu benim için"(Yükseler, 1999: 227) sözünden de anlaşılacağı üzere, Nartlar tarafından yasa olarak kabul edilmektedir. İki önemli Nart yiğidi Batraz ve Sozriko'nun çelikleme olayında başrolde yine Satana yer almaktadır. İleri görüşlülüğü, mantığı ile Satana, 'bilge kadın' vasfına sahiptir. Ayrıca Satana hakkında şu şekilde bir betimleme de mevcuttur:

Satanay-Biyçe'nin birtakım sihirli güçleri vardır. Olacakları önceden sezebilmekte ve gaipten haberler verebilmektedir. Satanay-Biyçe'nin sahip olduğu bir başka özellik de, istediği zaman, istediği kılığa girebilmesidir. Kısacası, Satanay-Biyçe'nin elinden gelmeyen hiçbir şey yoktur. Bu yüzden Nart kahramanları, Satanay-Biyçe'ye danışmadan hiçbir işe başlamazlar. Çünkü Satanay-Biyçe sahip olduğu bu özellikler sayesinde Nart kahramanlarını birçok tehlikeden kurtarmıştır (Hacıyeva, 1997: 184).

2.6. Demirci

Demirci figürü, hemen hemen tüm mitsel anlatılarda yer alır. Anlatılarda yer alan Demirci figürü, tanrısal özellikler ile donatılmaktadır ve baş tanrıdan sonra önemli yere sahiptir. Dolayısıyla her iki anlatıda da demir ve demirci kavramları mevcuttur.

Germen mitolojisinde Ivaldi'nin oğlu olan cüceler Brokk ve Sindri usta demirciler olarak adlandırılmaktadır Demirci Sindri, kardeşi Brokk'un yardımı ile ilk önce altın kılları olan domuz

Gullinborsti'yi, ikinci olarak altın yüzük Draupnir'i ve son olarak da gök gürültülü yağmurların tanrısı Thor'un Mjölnir adındaki kısa saplı çekicini yapar ve kardeşinden onu As diyarına götürmesini ister.

Brokk, As diyarına ulaşır ve Sindri'nin yaptıklarını çıkarır. Her dokuz gecede bir eşit aralıklar ile sekiz tane daha yüzüğün aktığı, Akıtan da denilen yüzük Draupnir'i Odin'e hediye eder. Altın kılı domuz Gullinborsti, Frey'in payına düşer. Brokk'un bacaya üflerken kendisini sokan sinekten dolayı yarıda kestiği kısa saplı çekiç Mjölnir ise Thor'un ebedi silahı olarak Thor'un himayesine katılır (Tetzner, 2004: 45).

Asetin Halk Destanı'nda Nart demircisi **Tleps** (Adigece), diğer bir isim ile Kurdalegon (Oset dilinde) baş demirci olarak adlandırılır. **Kurdalegon** çıplak elle kızgın demirleri tutabilecek kadar dayanıklıdır. Nart kahramanlarına kılıç yapan demirci, aynı zamanda zırh ve kalkan da yapmaktadır. Nart Batraz'ın çelikleşmesini sağlayan ve Batraz'ın "Ey ulu demirci, yerin göğün ustası!" (Yükseler, 1999: 199) olarak seslendiği Kurdalegon, Nartlar için son derece saygın bir yere sahiptir.

2.7. At

At motifi, kahramanlık hikâyelerinin anlatıldığı anlatılarda sıklıkla yer alır. Nitekim at, bir kahramanın mücadelesinde ona yârenlik eden en önemli yardımcısıdır. Kahramanın atı ne kadar güçlü ve çevik ise kahraman da o derece yenilmez ve irade sahibi olur.

German mitolojisinde Odin'in üvey oğlu Loki tarafından hediye edilen sekiz bacaklı uçan atı **Sleipnir**, "sadece baştanrı ve oğlunun bindiği göksel bir attır" (Keleş, 2017: 135).

Asetin Halk Destanı'nda at önemli bir motife karşılık gelir. Nart kahramanları iyi at sürer ve kılıç kuşanırlar. Nart anlatılarında da German mitolojisi gibi uçan atlar mevcuttur. Bu atlar tanrılar tarafından Nart kahramanlarına hediye edilmiştir. Bu atlar arasında en değerli olanı Batraz'ın efsanevi atı **Evsurg**'tur. Bilge Satana Hemits'in atı için şu sözleri dillendirir:

Doğru, at orada duruyor, mağarada
Sıkıntılı, yığın kayaları kemirir durur,
Kulaklarına kadar fişkilara bulaşmış.
Gün ışığı görmemiştir kör gibi,
Eyeri, dizginleri başının üstünde.
Bulat kılıç da yukarı mazgalda saklı (Yükseler, 1999: 227).

Bunu duyan Batraz, babası Hemits'in cılız ve bakımsız atını teslim alır ve ona bakım yaparak, onu efsanevi at Evsurg'a dönüştürür.

2.8. Hayvanlar

Hayvanlar da mitsel anlatılarda sıklıkla karşılaşılan motiflerdendir. **German mitolojisi**nde, Odin'in konuşan kargaları **Huginn** (düşünce) ve **Munin** (Hafıza) önemli hayvan motiflerindedir. Odin'in ayrıca ayaklarının altında uzanmış olarak resmedilen **Geri** ve **Freki** adında iki kurdu da bulunmaktadır.

Asetin Halk Destanı'nda Nart kahramanları, hayvanların bedenlerine girme özelliğine sahiptir. Satana, Wrijmeg'in eşi olabilmesi için onu bir dizi teste tabi tutar. Wrijmeg, altın tilkiyi yakalamalı, ama

asla zarar vermemelidir. Boz bir eşeğe binen Wrijmeg, altın tilkiyi yakaladığı anda, tilki birden Satana'nın bedenine girer. Sonrası destanda şu şekilde anlatılır:

Sevindiler, kakhaha attılar birlikte.
Ant içtiler sadık olmaya mezara kadar.
Mutlu bir yaşam başlamıştı iki ünlü Nart için.
Evleri konuklarla doldu, hiç yalnız kalmadılar.
Halkın yargısı da ardından şöyle oldu:
Onların canları ikiydi, ama akılları bir. (Yükseler, 1999: 156).

Asetin Halk Destanı'nda ayrıca kırlangıcın ayrı bir yeri vardır. Tanrı, Nartlar ile savaşmadan önce haberci olarak kırlangıcı gönderir. Kırlangıç Nartlar'a Tanrı'nın isteklerini bildirir. Nartlar, kırlangıca şu şekilde cevap verir:

Seni gönderene uç yeniden!
Şu yanıtımızı aktar çekinmeden:
"Köle olarak utanç içinde yaşamaktansa,
Hep birlikte ölmek daha iyi, kararımızı verdik (Yükseler, 1996: 370).

Destanda konuşma yetisine sahip hayvanlar da yer almaktadır. Geyik, Nartlar için çok değerlidir. Bir Nart kahramanı geyik avı sayısı kadar yiğitlik ölçüsüne sahiptir.

Germen mitolojisinde yemek ziyafetlerinde misafirlere geyik ve domuz eti ikram edilmektedir. Nartlar şenliklerinde ise, avlanan geyik etlerinden yapılan şaşlıklar misafirlere ikram edilmektedir. Asetin Halk Destanı'nda domuz avlama ile ilgili bir anlatıya rastlanmamıştır.

2.9. Kurnazlar

Kurnaz karakterler, kahramanları zor duruma düşürme, onları bir mücadele içerisine sokma ve zayıf noktalarından faydalanma anlamında anlatı kahramanının korkulu rüyası halini alırlar. Kurnaz karakterler, her durumdan anlam çıkarma, her şeyi analiz etme gücüne sahiptirler. Kurnaz karakterler yalnızca kötü özellikler ile donatılmış değildir; aynı zamanda kurnazlıkları ile kahramanlara destek olan, akıl verenler de mevcuttur.

Germen mitolojisinde iyi ve kötü anlamda iki kurnaz bulunmaktadır. İyi anlamdaki kurnaz karakter, Asgard'a karşı bir tehdit sezdiğinde boru üfleyen ve en akıllı As olduğu söylenen muhafız **Heimdall**'dır. Heimdall hakkında mitolojide "dokuz kız kardeş tarafından doğurulmuştu, bir kuştan daha az uykuya ihtiyacı olurdu. Gece gündüz yüzlerce milden daha ötesini görebilirdi ve kulakları öyle keskinmiş ki sadece çimenlerin nasıl büyüdüğünü değil, koyunların sırtındaki yünün nasıl uzadığını bile duyardı" (Tetzner, 2004: 21) şeklinde bahsedilir. Ayrıca Odin Hlidskjalf'a çıkması için yalnızca Heimdall'a izin verir ve bu da Odin'in Heimdall'a karşı duyduğu güvenin göstergesidir.

Kötü anlamda kurnaz olan kişi ise üyev oğlu **Loki**'dir. Asıl amacı gençlik elmalarına sahip olmak olan Loki, etrafa sevimli ve tatlı dilli bir imaj yaratmaya çalışır. Thor bile Loki'ye karşı sempati duyar. Heimdall ise asla Loki'ye güvenmez. Heimdall'ın ne denli doğru yolda olduğu, Loki'nin kendisine As kurulunda lehte oy veren Balder'in kasti olarak ölümüne sebep olmasından anlaşılmaktadır.

Asetin Halk Destanı'nın kurnaz karakteri Nart **Sirdon**'dur. Hemits'in karısını cebinde taşıdığını fark eden, onların ayrılmasına sebep olan Sirdon, zaman zaman yaptığı kurnazlıklar ile Nart kahramanları arasında fesatlık çıkarmaktadır. Hatta Sozriko'nun avladığı geyikleri çalıp oğullarına götürür ve oğulları bu olaydan dolayı intikam peşinde olan Sozriko tarafından öldürülür. Sirdon acı içerisinde ölen çocuklarının bir tanesinin sağ kolunu bileğine kadar koparıp eşinin on iki saç telinden Çerkeslerin ünlü çalgı aleti olan ve günümüze değin varlığını sürdüren fendirı yapar.

2.10. Kadınların baştan çıkarılması

German mitolojisinde bu başlık altında değerlendirilebilecek olay, kahraman Siegfried ve hizmetinde bulunduğu Gunter'in karısı **Brünhild** arasında geçmektedir. Siegfried bir zamanlar Brünhild'in yaşadığı dağa doğru yolculuk eder ve orada Brünhild ile karşılaşır. Brünhild çok güzel bir kadındır, dolayısıyla Siegfried, bu güzelliğe kayıtsız kalamaz ve "sadece Brünhild ile evlenmek isteyeceği başka birini asla eş olarak kabul etmeyeceğine dair tanrılar üzerine yemin" eder (Tetzner, 2004: 277). Zaman geçip hizmetinde bulunduğu Gunter, Brünhild'e talip olunca, bu duruma kayıtsız kalan Siegfried, Gunter'in kız kardeşi Kremhild'e talip bile olur. Brünhild, Gunter ile evlenir; fakat kendisine bağlılık yeminleri eden Siegfried'i asla affetmez ve hatta intikam ateşi ile birlikte Hagen'i Siegfried'in üzerine salar. Sonuç olarak Siegfried'in Brünhild'e ettiği evlilik yeminlerini yerine getirmemesi canına mal olur.

Asetin Halk Destanı bu başlık altında iki olaya ev sahipliği yapar. İlki birbirine tıpatıp benzeyen Nart kardeşler, İhşar ve İhşarteg arasında geçer. **İhşar** âşık olup evlendiğinde **karısını** Nart diyarına getirir. İhşar'ın dışarda olduğu bir gün kendisine ayırt edilemeyecek kadar çok benzeyen kardeşi İhşarteg eve gelir ve kardeşinin karısı ile beraber olur. İhşar eve gelip olaya şahit olunca deliye döner. Karısı da bu utanç verici olay karşısında şaşkına döner. İki kardeş arasında kıyasıya bir kavga başlar ve bu kavga sonucunda ikisi de ölür. Bu anlatı Habil ile Kabil arasında geçen kavgayı anımsatmaktadır.

Destanda yer alan ikinci baştan çıkarma olayı ise **Satana**'nınkidir. Güzelliği ile nam salmış Satana, birçok Nart erkeğinin dikkatini çekse de o kocası Wrijmeg'e sadık yapısıyla dikkat çekmektedir. Satana'dan etkilenen Nart erkeklerinden biri de Nart Tutır'dır. Tutır çok uğraşmasına rağmen Satana'yı bir türlü ayartamaz. Öfkeli bir şekilde evine dönen Tutır'ın başına gelenler Nartlar arasında duyulur. Bunu duyan altın işlemeler ustası Safa, eşinin evde olmadığı bir zamanda Satana'nın evine gider. "Kafkas toplumlarında kadınların toplum içindeki yeri Anadolu Türk toplumuna göre daha serbest olduğu" (Temizkan, 2007) gerçeğine kanıt olarak Satana, eşinin evde olmamasına rağmen misafirini buyur eder, ama gece geç saat olunca gitmesini ister. Safa, cebinden iki taraflı çelikten yapılmış bir çakı çıkarır. Çakının bir tarafı kadın bir tarafı erkek olmak üzere iki hizmetkâra dönüşür. Hizmetkârlar öyle hünerlidir ki, çok kısa süre içerisinde sofrayı hazırlayıp Satana'yı şaşkına çevirirler. Satana böylesine mucizevi bir çakıya sahip olmak ister, fakat Safa'nın bir şartı vardır. Çakıyı Satana'ya ona sahip olmak şartı ile verecektir. Satana biraz düşünür ve teklifi kabul eder. Sabah evine dönen Wrijmeg, biricik eşi Satana'nın ihaneti ile karşılaşır ve çok içlenerek uzak diyarlara doğru yol alır.

2.11. İrgatlar, çiftçiler, krallar, eldarlar

German mitolojisinde, ırgatlar, çiftçiler ve kralların nasıl ortaya çıktığı masalsı bir şekilde anlatılmaktadır. As kurulu insanlar arasında sınıfsal farklılıklar belirlemeye karar verir. Bunun için muhafız Heimdall görevlendirilir; fakat bir rivayete göre Odin'in kendisi Heimdall kılığında girmiştir. Bu bilgi kesin değildir. Bu farklılıkları belirlemek üzere Mitgard bölgesine giden Heimdall, ilk olarak Büyükbaba Ai ile karısı Edda'nın kulübesine ziyarette bulunur. Çift yaşlı olmasına rağmen çocukları

yoktur. O gece çiftin misafiri olan Heimdall, çiftin arasında yatar. Dokuz ay sonra çiftin **Irgat** adını verdikleri bir oğulları olur. Elleri buruşuk, bilekleri boğumlu ve kalın parmaklı olan Irgat büyüyünce **Hizmetçi** isminde güneşten kapkara, ayakları çamur bir kadınla evlenir. Çiftin *İnek Oğlu, Hantal, Pis kokulu, şişko, Tembel ve Güçlü* adında erkek çocukları ve *Beceriksiz, Kalın Baldır, Küfürbaz, Hamamböceği, Pasaklı ve Turna Bacağı* isimlerini verdikleri kız çocukları olur. Irgatlar ve hizmetçiler sınıfının bu ailenin soyundan geldiği varsayılmaktadır.

Heimdall oradan ayrıldıktan sonra Rig takma adıyla daha büyük bir eve gelir. Evde yine hiç çocuğu olmayan Büyükbaba Afe ve Büyükanne Amma yaşamaktadır. Heimdall gece daha önce yaptığı gibi çiftin arasında yatar ve dokuz ay sonra bakışları cin gibi, hünerli, pembe tenli Karl adında bir oğlu dünyaya gelir. Karl, deriden yapılmış bir etek giyen, kemerinde anahtarlar taşıyan **İp** adında bir kadınla evlenir. Çiftin *Demirci, Örgülı Sakal, Doğramacı, Sabancı ve Düz Sakal* adlı oğulları ve *Zeki Dilli, Namuslu, Süslü ve Gururlu* adında kızları dünyaya gelir. Çiftçilerin, zanaatkârların, tüccarların ve balıkçıların soyu bu aileye dayanmaktadır.

Heimdall, son olarak daha büyük ve zengin bir eve misafir gelir. Zengin evinde üç gün kalır ve yine dokuz ay sonra kadının sarı saçlı, parlak yanaklı ve zeki **Jarl** adında bir oğlu olur. Heimdall, Jarl ile yakından ilgilenir, ona oğlum der ve adını Rig Jarl olarak değiştirir. Jarl büyüyünce **Erna** adında soylu bir kadınla evlenir. Çiftin *Mirasçı, Soy, Evlat ve Genç Kral* adında oğulları olur. Bu aile soylular ve kralların soyunu belirler (Tetzner, 2004: 36-39).

Asetin Halk Destanı'nda ise feodal yapı görölmektedir. Germen mitolojisinde olduğu gibi insanlar arasında sınıfsal farklılıklar pek görölmez; fakat Nartlar, aynı zamanda feodal prensler olan Eldarlar ile mücadele içerisinde. Eldarlar'ın en tanınmışı Sayneg Eldar, sürekli olarak Nartlar ile savaş halindedir. Destan, sınıflar arasındaki mücadeleye vurgu yapmaktadır. Toy kültürü olan savaşçı Nartlar ile zengin Eldar'ın savaşı, kahramanlık öyküsünden çok sınıflar arasındaki farklılıkların ve çıkmazların simgesi olarak göze çarpmaktadır.

2.12. Yaşam kaynağı

Germen mitolojisinde yaşam kaynağı olarak adlandırılan iki motif bulunmaktadır. Bunlardan ilki tanrıların gündelik toplantılarında bir araya geldikleri **Dünyalar Ağacı**'dır. Bir dişbudak ağacı olan Yggdrasill, dalları tüm dünyanın üzerine kadar uzanan en büyük ağaçtır ve Midgard'ı koruma görevine sahiptir. Her zaman yemyeşil olan yaşam ağacının bir dalı kurusa dahi ertesini gün yeniden yapraklanmaktadır. Üç güçlü ve geniş köke sahip olan Yggdrasill'in ilk kökü tanrılar ve insanlara, ikinci kök devlere ve üçüncü kök de Nifl Diyarı'na değin uzanmakta ve her kökün altında bir kaynak bulunmaktadır. Dünyalar Ağacı'nın en tepesinde, güneş gibi ışıldayan altından bir horoz nöbet tutmaktadır. Dallarında ise düşmanları gözlemleyen bilgin bir kartal oturmakta, kartalın gözlerinde oturan atmaca ise iklimleri düzenlemektedir. İnsanlara kadar uzanan kökün altında adı Urd olan bir kader perisinin kuyusu bulunmaktadır. Orada üç kader perisi bir malikânede yaşamaktadırlar. Kader perisi Urd geçmişten, Verdandi bugünden, Skuld da gelecekte sorumludur (Tetzner, 2004: 23-25).

Diğer bir yaşam kaynağı ise Loki'nin de peşinde olduğu **Altın Elma**'dır. Gençlik tanrıçası Idun'un sahip olduğu elmalar, onu yiyen kişiye gençlik vaat etmektedir. Germen tanrıları ölümlü oldukları için gençlik tanrıçası Idun'un elmaları sayesinde Ragnarok'a, yani tanrıların alacakaranlık savaşına kadar yaşayabileceklerdir (Akyıldız Ercan, 2017: 1054).

Asetin Halk Destanı'nda yaşam kaynağı olarak üç altın elmadan bahsedilmektedir. Yılda yalnızca bir kez çiçeklenen ağaçta, Nartlara ve diğer insanlara hayat veren kehribar renginde, sihirli ve göz alıcı olan üç elma betimlenmektedir. Elmalardan biri, ölüleri diriltmeye, diğeri sağlık vermeye ve üçüncüsü ise açlığa ve susuzluğa çare olmaya yaramaktadır (Yükseler, 1999: 102).

2.13. Yok oluş

Her iki anlatıda insanlığın yok oluşuna dair bölümler bulunmaktadır. **German mitolojisi**nde yok oluşun ilk aşamasında şu şekilde bahsedilmektedir: “Dünyalar Ağacı sarsılıyordu, ilk dalı koptu. Kadınlar altın hırsları yüzünden felaketlere sebep oluyordu. Öz kardeşler daha çok güç ve altın uğruna birbirlerini öldürüyor; babalar oğullarının kafalarını, gözlerini kırpmadan paramparça ediyordu” (Tetzner, 2004. 217). Hırsları yüzünden birbirlerini yok etmeye başlayan tanrılar, giderek kendi sonlarını hazırlamaktadır. “Güneş sönmüştü, simsiyahtı. Dünya yavaş yavaş denize gömüldü. Gökyüzüne alevler ve duman yükseliyordu” (Tetzner, 2004: 223) alıntısından da anlaşılacağı üzere kaçınılmaz kıyamet gerçekleşir; fakat Germanler yeni bir dünyaya yeniden doğarlar.

Asetin Halk Destanı'nda, Nartlar'ın sonunu hazırlayan yok oluş, tanrının elinden olur. Nartlar'ı buyruğu altına almak isteyen tanrı, gönderdiği kırlangıç yoluyla Nartlar ile arasında bir uzlaşma sağlamaya çalışır. Nartlar, köle olarak yaşamayı kati suretle kabul etmezler. Bu duruma hiddetlenen tanrı, Nartlar'la savaşa girişir ve savaş sonunda Nartlar'ın soyu tükenir ve Nartlar'dan geriye şu dizeler kalır:

“Sonları böyle oldu yürekli Nartlar'ın.

Dünya dönüp durdukça hatırlanacak hep

O cesur, onurlu insanların kahramanlıkları” (Yükseler, 1999: 372).

Sonuç

Çalışma, Germanlerin mitolojisi ile Osetlerin, Adigelerin, Ubıhların, Abhazların, Çeçenlerin, Inguşların ve Dağıstanlıların ortak destanı olan Asetin Halk Destanı'nı, benzerliklerinin ve farklılıklarının saptanmasını ve karşılaştırılmasını merkeze alır. Asetin Halk Destanı'nın Yunan mitolojisi ve Homeros'un anlatıları ile arasında daha fazla benzerlik olması sebebiyle, araştırmacılar genellikle bu üç anlatı üzerine karşılaştırma yapma eğilimi göstermiştir. Her ne kadar German mitolojisi ile Asetin Halk Destanı arasında benzerlikler olabilecek iki anlatı imajı yaratmasa da, çalışma esnasında yapılan yakın okumalar vasıtasıyla iki anlatı arasında; Tanrılar, baba, oğul, herkes fanidir, güç sahibi kadınlar, demirci, at, hayvanlar, kurnazlar, kadınların baştan çıkarılması, ırgatlar, çitçiler, krallar, eldarlar, yaşam kaynağı ve yok oluş alt başlıkları halinde verilen motifler ekseninde incelemeler yapılmıştır. Bu alt başlıkların seçimi, her iki anlatımdan hareketle, tarafımca saptanan benzerlikler ve farklılar doğrultusunda yapılmıştır. Her iki anlatının benzerliklerinden bahsedilecek olursa, nasıl ortaya çıktıkları, ilk ataları, soyun devamını sağlayan oğul figürü, kahramanların ölümlü olmaları, güç sahibi kadınların varlığı, demirci figürünün yer alması, at motifi, kandırılma (Satana ve Brünhild örnekleri), yaşam kaynağının varlığı ve nasıl yok olduklarına dair benzer anlatılar oldukları büyük ölçüde göze çarpmaktadır. Bu bağlamda, mitoloji, destan ya da mitsel anlatılar olsun, tüm anlatıların bazı benzer özellikler gösterdiğini ve dahası bu durumun tüm insanlığa ortak olarak kodlanan kolektif bilinçdışından kaynaklandığını ifade etmek yerinde olacaktır.

Mitoloji ve destan arasında yapısal olarak farklılıklar bulunmaktadır. Destanların kahramanlık hikâyeleri anlatma özelliği, **Asetin Halk Destanı**'nda da görölmektedir ve destan okuruna, Wrijmeg'ten, Hemits'a, Sozrıko'dan Batraz'a kadar geniş bir yelpazede Nart kahramanlarının öykülerini sunmaktadır. Asetin Halk Destanı'nın temelinin sözlü anlatılara dayanması, destan özelliği taşıdığına işaret eder. Buna ek olarak, Asetin Halk Destanı şiir tarzında yazılmıştır ve destanda Nart ulusunun ortaya çıkışı ve gelişimi anlatılmaktadır. Nartlar ile tanrılar arasında çok yakın ilişki yoktur, başka bir ifade ile tanrılar insanlar ile çok fazla muhatap değildir. Asetin Halk Destanı, Kuzey Kafkasya halkının toplumsal yapısını, kültürünü, örf ve adetlerini gözler önüne sermektedir. Nartların; kadınlara verdiği değer (Bilge Satana örneği), söz verdiği şeyi yapma konusundaki hassasiyetleri, misafirperverlikleri (Wrijmeg ve Satana'nın dillere destan misafirperverlikleri, misafirlere avladıkları hayvanın en güzel yerinden şaşlık hazırlamaları) ayrıntılı olarak betimlenmektedir. Ayrıca müzikleri (fendir), dansları, toy kültürü, kan davaları (Batraz'ın babasının öcünü alması), kölelik, Feodal yapı (Sayneg Eldar) gibi toplumsal yapıları ve kadınlara karşı hassasiyetli yaklaşımları da destan boyunca anlatılmaktadır. **Germen mitolojisi** ise olayların başkarakterleri tanrısal ya da yarı tanrısal özellikler ile donatılmaktadır. Tanrı (Odin), yarı tanrı (Thor, Balder, Heimdall v.b.) gibi karakterlerin başından geçenler ve çoğunlukla doğüstü olaylar anlatılmaktadır. Germen mitolojisi düz yazı biçimindedir ve kahramanlık hikâyelerinden ziyade Germenler hakkındaki genel olaylara yer verilmektedir. Germen mitolojisinde Frigg karakterinde olduğu gibi söz sahibi kadın figürler yer alsa da, mitolojiden yola çıkarak Cermenler'in genel itibari ile ataerkil bir toplum yapısına sahip oldukları göze çarpar.

Sonuç olarak; her iki anlatı arasında benzerlikler ve farklılıklar bulunsa da, çalışmanın gelişme bölümünde; daha çok somut örnek barındırması sebebi ile benzerliklere ağırlık verilmiştir. Bu bölümde ise; anlatılar arasındaki benzerliklerin yanı sıra farklılıkların da altı çizilmiştir.

Kaynakça

- Akyıldız Ercan, C. (2014). "Germen Mitolojisinde Yaratılış". Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18 (1), 121-132.
- Akyıldız Ercan, C. (2017). "Söylencelerde ve Masallarda Elma Sembolü". Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(3), 1043-1060.
- Allan, Charlie A. (10.05.2018). Alan Tarihi ve Kafkaslar. (Engin Polat, Çev.). Erişim Tarihi: 05.10.2018. <http://www.alanvakfi.org.tr/alan-tarihi-ve-kafkaslar>.
- Alptekin, M. (2018). "Meddah Behçet Mahir'in Halk Anlatılarında Halk Hekimliği ve Baytarlığı". Gaziantep University Journal of Social Sciences, 17 (3), 879-893.
- Ata, H. (2014). Nartlar Oset Halk Destanları. Ankara: Kuban Matbaacılık Yayıncılık.
- Aydın, K., (2008). Karşılaştırmalı Edebiyat: Günümüz Postmodern Bağlamında Algılanışı. İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Campbell, J. (2018). Kahramanın Sonsuz Yolculuğu. (Sabri Gürses, Çev.). (3. Baskı). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Carlyle, T. (1993). On Heroes, Hero-Worship, and the Heroic in History. Berkeley, Los Angeles, Oxford: University of California Press.
- De Vries, J. (1970). Einleitung – Vorgeschichtliche Perioden – Religiöse Grundlagen des Lebens – Seelen- und Geisterglaube – Macht und Kraft – Das Heilige und die Kultformen. Berlin: Walter de Gruyter &Co.
- Demir, N., Erdem, M. D. (2006). "Türk Kültüründe Destan ve Battal Gazi Destanı". Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 1(1), 106-159.

- Dumézil, G. (2012). *Mit ve Destan I: Hint-Avrupa Halklarının Destanlarında Üç İşlev İdeolojisi*. (Ali Berktaş, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Frye, N. (2007). *Büyük Şifre: Kitab-ı Mukaddes ve Batı Edebiyatı*. (S. Aygül Baş, Çev.). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Hacıyeva, T.M. (1997). "Karaçay-Malkar Türklerinin Eski Folklor Ürünleri". (Adilhan Adiloğlu, Çev.). *Bilig Dergisi*, S. 6, 184-192.
- Jung, C. G.,(1997). *Analitik Psikoloji*. (Ender Gürol, Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Karadeniz Yağmur, S . (2018). "Efsane ve Mitoloji Üzerine Genel Bir Değerlendirme ve Efsane Mitoloji İlişkisi". *Asia Minor Studies*, 6 (12), 317-328.
- Keçeli, F. (2003). "Güngör Dilmen'in Oyunlarında "Mitolojik, Tarihsel ve Fantastik Olan"ın Kullanımı". *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, S. 16, 18-45.
- Keleş, N. (2010). *Nibelunglar Destanı, Tarih, Kültür ve Edebiyat Analizi*. Erzurum: Bozkır Yayınevi.
- Keleş, N. (2017). "Kuzey German-İskandinav ve Türk Efsanelerinde At Motifi". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 29. 121-142.
- Lindow, J. (2001). *Handbook of Norse Mythology*. Santa Barbara: ABC-CLIO.
- Mellor, R. (2010). *Tacitus' Annals*. New York: Oxford Press.
- Nartlar: Asetin Halk Destanı, (1999). (Kayhan Yükseler, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. Kazım Taşkent Klasik Yapıtlar Dizisi.
- Özbay, Ö. (1999). *Dünya Mitolojisi ve Nartlar*. Ankara: Kafkas Derneği Yayınları.
- Rousseau, A. M., Pichois, Cl. (1994). *Karşılaştırmalı Edebiyat*. (Mehmet Yazgan, Çev.). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Sivri, M, Köylü, I. (2015). "Karşılaştırmalı Edebiyat ve Mitoloji İlişkisi". *Humanitas-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2), 185-208.
- Temizkan, A. (2007). "Kafkasya Muhacirlerinin Denizli'de İskânı". *Uluslararası Denizli ve Uluslararası Denizli Ve Çevresi Tarih Ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Denizli*.
- Tetzner, R. (2004). *Cermen Tanrı ve Kahramanlarının Efsaneleri I*. (Arzu Yarbaş, Çev.). İzmir: İlyas Yayınevi.
- Tetzner, R. (2004). *Cermen Tanrı ve Kahramanlarının Efsaneleri II*. (Arzu Yarbaş, Çev.). İzmir: İlyas Yayınevi.
- Yücel, Çetin, A. (2015). "Dede Korkut Kitabı'nda Baba, Oğul ve Baba-Oğul İlişkisi". *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 15(2), 55-63.
- Zymner, R., Hölter, A. (Hrsg.). (2013). *Handbuch Komparastik: Theorien, Arbeitsfelder, Wissenspraxis*. Metzler, Stuttgart, Weimar: Verlag J.B.